

ВИДОВЕ ОБЯСНЕНИЯ ПРИ ОБВИНЕНИЕ В КОРУПЦИЯ В ПЕЧАТНИТЕ МЕДИИ

Антоанета Русинова-Христова

The article presents investigation of the political elite's account rhetoric at the corruption scandal situation. The ways of reaction are analyzed by its media reflection. The types of accounts are classified by K. MacGraw's model. She differentiates four types of accounts: concessions, excuses, justification and denial. The results outline specific choice of explanation type at political elite in Bulgaria. The media preferences in reflection of the corruption problem when the specific examples have organized public opinion are exposed.

„Юридически и икономически групировката „Орион“ не съществува. Това е приятелски кръг. Отричам всякаква връзка на правителството на демократичната левица — „Орион“ — „Мултигруп“ — „Трон“ и когото и да било друго.“
Жан Виденов, в. „Труд“, януари 1996

„Според Муларов обвинението не отговаря на истината, зад него стои синият депутат Джолев, който не би могъл да се примири с лидерското място на Муларов в Сандански.“
в. „Дума“, април 2000

Теоретична постановка на проблема

Начинът, по който политиците говорят, вълнува философската мисъл от Платон до всички съвременни екипи от политолози, психолози и журналисти, които упорито се трудят върху изграждането на образа на съвременния политик.

Редица изследователи (Lawrance, Shapiro, 1994; Page, Shapiro, 1992) се занимават с проблема за взаимното влияние между общественото мнение и политиката, между обществените настроения и поведението на политическия лидер.

Ограничеността на изследванията според Лоранс и Шапиро (Lawrance, Shapiro, 1994) е в еднопосочността на търсените влияния, а именно предимно се анализира влиянието на общественото мнение върху политиката.

Пейдж и Шапиро (Page, Shapiro, 1992) допускат обаче, че официалната риторика на политиките интерпретира политическата ситуация и влияе върху общественото мнение също толкова, колкото и самата политика. Въпросът кой е по-силният фактор — какво прави политиката или какво казва политикът обаче остава. Този проблем е във фокуса на вниманието на редица области, които изследват политическото поведение и по-специално политическата реч — социолингвистиката (Propp, 1968), психолингвистиката (Schank, Abelson, 1977), психологическите теории за комуникацията. Речта на политиките в контекста на трудна, провокативна ситуация, както е корупционният скандал, както и начинът на нейното отразяване от медиите е в центъра на представяното изследване.

Политическата реч като форма на обяснение

Политическата реч е тип убеждаваща комуникация, която представлява вербален опит от страна на политика да въздейства върху общественото мнение. Политическата реч обаче е много широко понятие, защото в нея се включват всички форми на политическа комуникация — публични речи, отчети, диалози. Няма обща теоретична база, която да се занимава предимно с обяснения и изследвания на този проблем. Повечето гледни точки разглеждат политическото действие като съставено от институционални променливи — роли, норми, власт, влияние, авторитет. Интересът, свързан с езика и символиката, е в по-голяма степен насочен към политическите мотиви, пропагандата и комуникационния процес (George, 1959; Graber, 1976). Проблемът идва от това, че трябва да се имат предвид редица фактори при анализа на конкретната вербална изява — ситуация, дискурс, форма, социален контекст и т.н.

Сред изредените затруднения, срещани при изследването на политическата реч, трябва да се отбележи и появата на твърденията на Еделман (по Bennett, 1980), който заявява, че политическият език е банален и предсказуем. Той няма за цел да представи нова информация, а да постави политическата ситуация в рутинна схема и да осигури фалшиво успокояване в периоди на криза. Ключовата дума при Еделман е баналност, която обаче не е употребена в смисъл, че аудиторията чувства досада. Баналността в случая се отнася само до простотата и повторемостта на символиката и структурата на политическия език. С тези твърдения може да се обясни отсъствието на изследователски интерес към проблема — политическа риторика. Въпросът обаче остава за това, как баналните твърдения могат да имат голямо политическо въздействие. От психологична гледна точка отговор може да се търси по посока на проявите на власт; важноста на определени социални теми, засягащи големи групи от хора; доверието в източниците, които разпространяват политическите позиции, т.е. медиите и др. Повечето политически обяснения се дават в контекста на провокативна ситуация тогава, когато някои политически действия повдигат обществено значими проблеми и/или подозрения за нарушение на нормите, като се създава потенциална опасност от намаляване на обществената подкрепа. Такъв вид политическа ситуация е обвинението в корупция.